Rodičovská zodpovednosť – opatrovnícke právo a právo na styk s dieťaťom

Fínsko

1 Čo v praxi znamená právny pojem „rodičovské práva a povinnosti“? Aké sú práva a povinnosti nositeľa rodičovskej zodpovednosti?

Účelom rodičovských práv a povinností je zabezpečiť vyvážený vývoj a pohodu dieťaťa v súlade s jeho individuálnymi potrebami a želaniami. Musia zaručiť blízke a láskyplné vzťahy, najmä medzi deťmi a ich rodičmi.

Deťom sa musí zaistiť náležitá starostlivosť a výchova, ako aj dozor a ochrana, ktoré zodpovedajú ich veku a štádiu vývoja. Deti by mali byť vychovávané v bezpečnom a podnetnom prostredí a mali by dostať vzdelanie, ktoré zodpovedá ich sklonom a prianiam.

Deti musia byť vychovávané s porozumením, istotou a citom. Nesmú byť vystavované telesným trestom ani iným spôsobom zneužívané. Deti by mali byť podporované a povzbudzované, aby dosiahli nezávislosť, zodpovednosť a dospelosť (Zákon o rodičovských právach a povinnostiach a práve styku č. 361 /1983, § 1).

Nositeľ rodičovských práv a povinností musí zabezpečiť pohodu a rozvoj tak, ako sa vysvetľuje vyššie. Na tento účel má právo rozhodovať o starostlivosti o dieťa, výchove, mieste pobytu a iných osobných záležitostiach. Pri rozhodovaní by sa mal zohľadniť názor dieťaťa.

2 Kto má spravidla rodičovské práva a povinnosti voči dieťaťu?

Ak sú rodičia dieťaťa v čase narodenia dieťaťa manželmi, majú rodičovské práva a povinnosti obaja. Ak rodičia v čase narodenia dieťaťa nie sú manželmi, rodičovské práva a povinnosti má matka. Rodičia sa na základe potvrdenia otcovstva môžu dohodnúť na tom, kto má rodičovské práva a povinnosti. Ak má jeden z rodičov výhradné rodičovské práva a povinnosti a rodičia potom uzatvoria manželstvo, rodičovské práva a povinnosti prevezmú obidvaja rodičia.

3 Ak rodičia nie sú schopní alebo ochotní vykonávať rodičovské práva a povinnosti voči svojim deťom, môže tým byť namiesto nich poverená iná osoba?

Súd môže okrem rodičov alebo namiesto nich prideliť rodičovské práva a povinnosti jednej alebo viacerým osobám so súhlasom týchto osôb. Rozhodnutie sa musí zakladať na najlepších záujmoch dieťaťa a prijíma sa, iba ak z pohľadu dieťaťa existuje presvedčivý dôvod na priznanie práva starostlivosti inej osobe ako rodičom. Ak rodičia zomreli, kroky na pridelenie rodičovských práv a povinností musí podniknúť rada pre sociálne záležitosti (*sosiaalilautakunta*).

4 Ako sa ustanovujú budúce rodičovské práva a povinnosti v prípade, že sa rodičia rozvedú alebo žijú oddelene?

Rodičovské práva a povinnosti a právo styku musia byť vždy usporiadané s ohľadom na najlepšie záujmy dieťaťa tak, aby sa tieto práva a povinnosti mohli v budúcnosti využívať čo najlepšie. Rodičia môžu uzavrieť dohodu o rodičovských právach a povinnostiach. Ak sa rodičom nepodarí dosiahnuť dohodu, spor musí byť predložený na súd.

5 Ak rodičia uzatvoria dohodu týkajúcu sa rodičovských práv a povinností, aké formality musia dodržať, aby bola dohoda právne záväzná?

Dohoda o rodičovských právach a povinnostiach a práve styku musí byť vypracovaná písomne a predložená na overenie miestnemu orgánu sociálnych služieb. Orgán sociálnych služieb musí zabezpečiť, aby dohoda bola v najlepšom záujme dieťaťa. Dohoda schválená radou pre sociálne záležitosti je platná a vykonateľná podobne ako konečné rozhodnutie súdu.

6 Ak rodičia nedospejú k dohode o rodičovských právach a povinnostiach, ako inak môžu tento problém mimosúdne riešiť?

Ak manželia nedosiahnu dohodu, môžu požiadať o pomoc obecného úradníka pre starostlivosť o deti alebo rodinného mediátora. Úradníci pre starostlivosť o deti poskytujú rodičom poradenstvo a majú právomoc overovať dohody medzi nimi. Dohoda potvrdená úradníkom pre starostlivosť o deti sa považuje za rovnocennú s konečným rozhodnutím súdu. Rodinní mediátori pomáhajú rodičom pri riešení sporov prostredníctvom zmierovacieho postupu a môžu poskytnúť aj pomoc pri vypracúvaní dohôd. Rodinní mediátori musia venovať osobitnú pozornosť ochrane záujmov maloletých detí v rodine.

Rozhodovacia právomoc súdu sa vzťahuje na starostlivosť o deti, miesto pobytu, právo styku a výživné (**Zákon** o mediácii v občianskych veciach a potvrdení o urovnaní na všeobecných súdoch č. 394/2011, § 10). Súdna mediácia je postup, ktorý je odlišný od súdneho konania. Môže sa začať, ak je vec riešená na súde posunutá na súdnu mediáciu, alebo na priamu žiadosť strán sporu. Mediátor je sudca, ktorému pomáha odborník, spravidla psychológ alebo sociálny pracovník. Potvrdená dohoda sa považuje za rovnocennú s rozhodnutím súdu. Ak dohodu nemožno dosiahnuť, vec sa vráti na súdne konanie alebo ju súd uzatvorí.

7 Ak pôjdu rodičia na súd, o akých záležitostiach týkajúcich sa dieťaťa môže sudca rozhodnúť?

Rozhodovacia právomoc súdu sa vzťahuje na rodičovské práva a povinnosti, miesto pobytu a právo styku. V prípade potreby môže súd rozhodnúť aj o úlohách, právach a povinnostiach nositeľa rodičovských práv a povinností, ako aj o rozdelení úloh medzi nositeľmi rodičovských práv a povinností. Pri rozhodovaní o práve styku musí súd poskytnúť podrobné ustanovenia o podmienkach návštev a o tom, s kým bude dieťa žiť. V súvislosti s určením rodičovských práv a povinností možno určiť aj platby výživného.

8 Ak súd rozhodne o tom, že dieťa zverí do starostlivosti iba jednému z rodičov, znamená to, že môže rozhodovať o všetkých záležitostiach týkajúcich sa dieťaťa bez toho, aby sa najskôr poradil s druhým rodičom?

V prípade výlučnej starostlivosti prijíma všetky rozhodnutia týkajúce sa rodičovských práv a povinností len daný opatrovník/daná opatrovníčka. Rozhodnutie súdu však môže obsahovať ustanovenia o právach a povinnostiach osoby, ktorá má dieťa vo výlučnej starostlivosti, vrátane práva zmeniť miesto pobytu dieťaťa.

9 Ak súd rozhodne, že dieťa má byť zverené do opatery obidvoch rodičov, čo to znamená v praxi?

Spoloční opatrovníci majú spoločnú zodpovednosť za všetky otázky týkajúce sa rodičovských práv a povinností. Ak sú nositelia rodičovských práv a povinností odlúčení, robia každodenné rozhodnutia týkajúce sa dieťaťa v závislosti od toho, s ktorým rodičom dieťa žije. Pri dôležitých rozhodnutiach je však potrebný súhlas obidvoch nositeľov rodičovských práv a povinností. Patrí sem napríklad zmena náboženskej príslušnosti alebo miesta pobytu dieťaťa, otázky týkajúce sa pasu, rozhodnutia v oblasti vzdelávania a otázky zdravotnej alebo nemocničnej starostlivosti.

10 Na ktorý súd alebo orgán sa mám obrátiť, ak chcem podať žiadosť o priznanie rodičovských práv a povinností? Aké postupy musím dodržať a aké dokumenty je potrebné k žiadosti pripojiť?

Akákoľvek žiadosť týkajúca sa rodičovských práv a povinností a práva styku sa podáva písomne okresnému súdu (*käräjäoikeus*) v mieste pobytu dieťaťa. Žiadosť môžu podať obaja rodičia alebo jeden z rodičov, osoba s rodičovskými právami a povinnosťami alebo rada pre sociálne záležitosti. Nárok a dôvody nároku by mali byť uvedené v žiadosti. Priložiť treba všetky dokumenty, ktoré sa majú použiť ako dôkaz. Žiadosť musí byť podpísaná a predložená okresnému súdu buď osobne, alebo splnomocneným zástupcom. Žiadosť sa môže zaslať aj poštou alebo faxom. Prípad sa otvorí v okamihu prijatia žiadosti okresným súdom.

11 Aký postup sa uplatňuje v týchto prípadoch? Je k dispozícii mimoriadne konanie v naliehavých prípadoch?

V prípadoch týkajúcich sa rodičovských práv a povinností sa uplatňuje zákon o rodičovských právach a povinnostiach a práve styku. Podľa tohto zákona musí súd poskytnúť rodičom a nositeľom rodičovských práv a povinností príležitosť vyjadriť sa v rámci pojednávania o veci týkajúcej sa rodičovských práv a povinností alebo práva styku. Dieťa môže byť vypočuté na súde, ak existujú presvedčivé dôvody, že je to potrebné na vyriešenie veci. Súd zvyčajne žiada aj správu o situácii dieťaťa vypracovanú radou pre sociálne záležitosti.
Ak je prípad otvorený, súd môže vydať predbežné rozhodnutie o tom, s kým by dieťa malo žiť, a o práve styku a súvisiacich podmienkach. Za osobitných okolností môže súd určiť osobu, ktorej sa dočasne pridelia rodičovské práva a povinnosti, kým sa nedosiahne konečné rozhodnutie. Proti predbežnému súdnemu rozhodnutiu sa nemožno odvolať. Platí, kým súd neprijme konečné rozhodnutie.

12 Môžem získať právnu pomoc na pokrytie trov konania?

V prípadoch týkajúcich sa rodičovských práv a povinností je dostupná právna pomoc. Prístup k právnej pomoci závisí od výšky osobného príjmu. Podrobnejšie informácie o právnej pomoci vo Fínsku sú k dispozícii na tejto stránke: https://oikeus.fi/oikeusapu/en/index.html.

13 Je možné odvolať sa proti rozhodnutiu o rodičovských právach a povinnostiach?

Proti rozhodnutiu okresného súdu sa možno odvolať na odvolacom súde (*hovioikeus*).

14 Niekedy môže byť nevyhnutné obrátiť sa kvôli výkonu rozhodnutia o rodičovských právach a povinnostiach na súd alebo iný orgán. Aké postupy sa v takýchto prípadoch uplatňujú?

Rozhodnutia týkajúce sa rodičovských práv a povinností sa vykonávajú v súlade s ustanoveniami zákona o výkone rozhodnutí týkajúcich sa rodičovských práv a povinností a práva styku (619/1996). O výkon sa musí požiadať písomne na okresnom súde v mieste pobytu dieťaťa alebo protistrany. Výkon rozhodnutia o rodičovských právach a povinnostiach sa však môže vyžadovať od súdneho úradníka, ak bolo rozhodnutie vydané pred menej ako tromi mesiacmi. K žiadosti treba priložiť rozhodnutie.
Po prijatí žiadosti a vyhlásenia druhej strany súd spravidla na riešenie prípadu pridelí mediátora rady pre sociálne záležitosti. Mediátor kontaktuje rodičov a diskutuje s nimi a, pokiaľ možno, aj s dieťaťom. Mediátor sa takisto pokúša zorganizovať spoločné stretnutie s obidvomi rodičmi. Mediátor potom podáva správu súdu, na základe ktorej súd rozhodne vo veci. Súd môže zároveň nariadiť, aby bolo dieťa vyšetrené lekárom.
Ak súd rozhodne, že rozhodnutie o rodičovských právach a povinnostiach musí byť vykonané, druhá strana je povinná odovzdať dieťa. Rozhodnutie možno posilniť podmienenou pokutou. Poslednou možnosťou môže byť násilné odobratie dieťaťa strane, ktorá odmietla splniť rozhodnutie.
Ak okresný súd nariadil, aby bolo dieťa nútene odobrané, mediácia môže pokračovať na žiadosť súdneho úradníka.

15 Čo musím urobiť, aby bolo rozhodnutie o rodičovských právach a povinnostiach vydané súdom v inom členskom štáte uznané a vykonané v tomto členskom štáte?

Nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003 sa uplatňuje pri uznávaní rozhodnutí vo veciach rodičovských práv a povinností vydaných v inom členskom štáte, ktoré patria do rozsahu pôsobnosti nariadenia. Toto nariadenie sa neuplatňuje v Dánsku.
Podľa nariadenia musí byť rozsudok o rozvode vydaný v jednom z členských štátov uznaný ostatnými členskými štátmi bez akýchkoľvek osobitných postupov. Každá zainteresovaná strana však môže požiadať o rozhodnutie o uznaní alebo neuznaní rozsudku. Žiadosť o uznanie/neuznanie rozsudku sa vo Fínsku podáva okresnému súdu v mieste pobytu dieťaťa.
Rozhodnutia vo veciach rodičovských práv a povinností vydané v Dánsku a vo Švédsku, ktoré sa nezakladajú na uvedenom nariadení, sa vykonávajú podľa zákona z roku 1977 o rozsudkoch severských krajín. Neposkytuje sa žiadne osobitné potvrdenie o uznaní rozhodnutí. Žiadosti o výkon sa podávajú na okresnom súde.
Všetky ostatné zahraničné rozhodnutia vo veciach rodičovských práv a povinností sa vo Fínsku uznávajú bez akéhokoľvek konkrétneho potvrdenia. Na základe žiadosti však môže odvolací súd v Helsinkách (*Helsingin hovioikeus*) potvrdiť uznanie alebo neuznanie rozhodnutia vo Fínsku.
Žiadosť o výkon vykonateľného rozhodnutia o rodičovských právach a povinnostiach sa podáva na okresnom súde v mieste pobytu alebo mieste prechodného pobytu dieťaťa alebo protistrany. (Ďalšie informácie o postupoch vykonania sa uvádzajú v otázke 14.)

16 Na ktorý súd v tomto členskom štáte sa mám obrátiť, ak chcem namietať proti uznaniu rozhodnutia o rodičovských právach a povinnostiach, ktoré vydal súd v inom členskom štáte? Aký postup sa uplatňuje v týchto prípadoch?

Uplatňuje sa postup uvedený v otázke 15.

17 Ktorý právny poriadok uplatňuje súd v konaní o rodičovských právach a povinnostiach, ak dieťa alebo účastníci konania nežijú v tomto členskom štáte alebo majú odlišnú štátnu príslušnosť?

V konaniach o rodičovských právach a povinnostiach, ktoré prebiehajú vo Fínsku, sa uplatňujú fínske právne predpisy.

Táto webová stránka je súčasťou portálu Vaša Európa.
Privítame vašu spätnú väzbu, pokiaľ ide o užitočnosť poskytnutých informácií.

This webpage is part of an EU quality network

Posledná aktualizácia: 15/02/2024
Obsah pôvodných vnútroštátnych jazykových verzií na tejto webovej lokalite spravujú príslušné kontaktné body EJS. Preklady týchto textov zabezpečila Európska komisia. V prekladoch preto ešte môžu chýbať možné úpravy pôvodných textov, ktoré neskôr vykoná príslušný štátny orgán členského štátu. Európska justičná sieť pre občianske a obchodné veci ani Európska komisia nenesú žiadnu zodpovednosť ani inak neručia za informácie alebo údaje, ktoré tento dokument obsahuje alebo na ktoré odkazuje. Právne normy v oblasti autorských práv členského štátu zodpovedných za túto stránku nájdete v právnom oznámení.